

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ : “มรณ ---- ความตาย”

คำว่า **มรณ** เป็นคำภาษาบาลี มีรากศัพท์มาจาก มร ชาติ ลงในอรรถว่า ตาย + ยุ ปัจจัย แปลง ยุ เป็น อน แล้วแปลง น เป็น ณ จึงสำเร็จรูปเป็น มรณ (อ่านตามภาษาบาลีว่า มะ-ระ-นะ อ่านตามภาษาไทยได้ทั้ง มอ - ระ - นะ, มะ - ระ - นะ) [เขียนเป็นไทย ว่า มรณะ] แปลว่า ความตาย ดังอรรถที่ปรากฏในพระอภิธรรมปิฎก พระวิภังคปกรณ์ ว่า

มรณะ เป็นไฉน?

ความเคลื่อนไหว ภาวะที่เคลื่อนไหว ความทำลาย ความหายไป มฤตยู ความตาย ความทำกาละ ความแตก แห่งขันธ ความทิ้งซากศพไว้ ความขาดแห่งชีวิตินทรีย์ จากหมู่มสัตว์นั้น ๆ ของเหล่าสัตว์ นั้น ๆ อันใด นี้เรียกว่ามรณะ.

พระธรรมเทศนาที่เกี่ยวกับความตาย ที่ควรจะได้ศึกษาเพิ่มเติม ซึ่งเป็นเครื่องเตือนที่ดีเพื่อความเป็นผู้ไม่ประมาทในชีวิต มีดังนี้

พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสว่า

“ท่านจงดูเอาเถิด เมื่อหมู่มญาติของสัตว์ทั้งหลายผู้จะต้องตาย กำลังแลดู รำพันอยู่โดยประการต่าง ๆ สัตว์ผู้จะต้องตายผู้เดียวเท่านั้น ถูกความตายนำไปเหมือนโคที่บุคคลจะพึงฆ่า ถูกนำไปตัวเดียว ฉะนั้น, ความตายและความแก่ กำจัดสัตว์โลกอยู่อย่างนี้ เพราะเหตุนี้ นักปราชญ์ทั้งหลายทราบชัดสภาพของโลกแล้ว ย่อมไม่เศร้าโศก”

(ข้อความบางตอนจาก ... พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย สุตตนีบาต สัลลสูตร)

พระเทวัญกุมาร (พระโพธิสัตว์) กราบทูลพระราชบิดา ว่า

“มหาบพิตร จงทรงทราบอย่างนี้ ขอถวายพระพร เมื่อด้ายที่เขากำลังทอ ช่างหูกทอไปได้ทำใด ส่วนที่จะต้องทอก็ยิ่งเหลืออยู่น้อยเท่านั้นแม้ฉันใด ชีวิตของสัตว์ทั้งหลายก็ฉันนั้น แม่น้ำที่เต็มฝั่ง ย่อมไม่ไหลไปสู่ที่สูงฉันใด อายุของมนุษย์ทั้งหลาย ย่อมไม่กลับมาสู่ความเป็นเด็กอีกฉันนั้น แม่น้ำซึ่งเต็มฝั่ง ย่อมพัดพาเอาต้นไม้ที่เกิดอยู่ริมฝั่งให้หักโค่นไปฉันใด สัตว์ทั้งปวงย่อมถูกขราและมรณะพัดพาไปฉันนั้น”

(ข้อความบางตอนจาก ... พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาดก เติมยชาดก)

พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงแสดงว่า

“**มังจฺราข (ความตาย)** มิได้มีความเกรงใจเลยว่าผู้นี้เป็นกษัตริย์ ผู้นี้เป็นพราหมณ์ ผู้นี้มั่งคั่ง ผู้นี้ยากไร้ ผู้นี้มีเดชาานุภาพ ย่อมอย่าหนีทั่วไปหมด”

(จาก... พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาดก อโยมรชาดก)

ความตาย เป็นสภาพธรรมที่มีจริง เป็นจิตที่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวเท่านั้นในชาติหนึ่ง ๆ เป็นจิตขณะสุดท้ายที่เกิดขึ้นแล้วดับไป จิตขณะสุดท้ายของภพนี้ชาตินี้ ทำกิจจุติ คือ ทำกิจเคลื่อนหรือพาราให้สิ้นสุดสภาพความเป็นบุคคลนี้ในชาตินี้ จะกลับมาสู่ความเป็นบุคคลนี้อีกไม่ได้เลย ความตายเป็นความจริงที่ทุกคนหลีกเลี่ยงไม่พ้น เมื่อถึงคราวตาย ใคร ๆ ก็ช่วยไม่ได้ ใคร ๆ ก็ต้านทานไว้ไม่ได้ เราจักต้องตายแน่แท้ เราจะต้องตายเหมือนกับคนที่ตายไปแล้วนั้นแหละ

[ในคำสอนทางพระพุทธศาสนา แสดงความตายไว้ ๓ อย่าง คือ

-**ขณิกมรณะ** การตายชั่วขณะ เป็นการตายแต่ละขณะ เป็นการแตกดับของสภาพธรรมที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมมีความดับไปเป็นธรรมดา

-**สมมติมรณะ** การตายโดยสมมติ หมายถึง ความตายของสัตว์บุคคลในภพหนึ่งชาติหนึ่ง เช่น นายติสสะตายแล้ว นายปุตสสะตายแล้ว เป็นต้น

-**สมุจเจตมรณะ** การตายของพระอรหันต์ ซึ่งไม่มีปฏิสนธิ อีกต่อไป]

ถึงอย่างไรก็ต้องถึงวันที่จะต้องตายอย่างแน่นอน ไม่ช้าก็เร็ว แต่ช่วงเวลาที่ยังมีชีวิตอยู่นี้ เป็นช่วงเวลาที่สำคัญ ควรที่จะเป็นโอกาสของการสะสมคุณงามความดี เจริญกุศลประการต่าง ๆ ตามกำลังความสามารถของตนเองที่จะเป็นไปได้ รวมถึงการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา สะสมความเข้าใจถูก เห็นถูก ในลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป ก่อนที่วันนั้นจะมาถึง ซึ่งไม่มีใครทราบได้ว่าจะเป็นวันไหนและเวลาใด เพราะฉะนั้นการระลึกถึงความตาย จึงไม่ใช่เพื่อให้เกิดความเศร้าโศกเสียใจ แต่ระลึกแล้วเกิดสติและปัญญา เพื่อละธรรมอันเป็นบาปอกุศลทั้งหลาย เป็นผู้ไม่ประมาท ด้วยการเริ่มต้นจากการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมให้เข้าใจ พร้อมทั้งตั้งตนไว้ชอบ คือ ศึกษาพระธรรมแล้วมีความจริงใจที่จะน้อมประพฤติปฏิบัติตาม ไม่ประมาทในการเจริญกุศลทุกประการ และไม่ประมาทในอกุศลแม้จะเล็กน้อยด้วย จึงจะเป็นชีวิตที่เป็นไปด้วยประโยชน์อย่างแท้จริง บุคคลผู้ไม่ประมาทในชีวิตอันมีประมาณน้อยนี้ ย่อมจะไม่เดือดร้อนทั้งในโลกนี้และในโลกหน้า ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ในที่สุดแล้วทุกคนก็ต้องหายไปจากโลกนี้ด้วยกันทั้งนั้น (ตาย) อย่างแน่นอน ไม่วันใดก็วันหนึ่ง แต่ในระหว่างที่ยังไม่ได้หายไปนั้น จะทำอะไร?

[ชมรมบ้านร่มมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com , โทร . ๐๘๕- ๖๒๑๗๑๐๖]